

Pozor! Utíká plyn!

„Ahoj, Honzo, jen pojď dál,“ usmívala se Tomášova maminka ve dveřích. „Tomáši, je tady Honzík.“

„Jóó!“ ozval se radostný výkřik a už bylo slyšet jen dupání po schodech, další výkřik a po schodech se kutálela jakási hromada a přistála na zemi. Klubko se pak začalo vrtět a s hekáním se z něho rozvinul Tomáš.

„He, he, nějak nám to po schodech klouže,“ skuhral Tomáš.

„Myslím, že by stačilo chodit normálně a nic by se nestalo. Já po těch schodech chodím hodně často, ale takové salto se mi zatím nepovedlo,“ shrnula to maminka.

„Vážně? No, to teda nechápu,“ zavrtěl hlavou Tomáš a odešel s Honzíkem do kuchyně. Honza se nemohl dočkat, až poví Tomášovi, co všechno se už dozvěděl o plynu.

„Jo a představ si, že jsem viděl vrtnou soupravu. Byli jsme se s dědou koupat a cestou zpátky jsme jeli kolem ní. A děda už mně o tom vyprávěl spoustu zajímavostí,“ chrлил ze sebe nadšeně Honzík.

„Tvůj děda by měl jít do televize do nějaké soutěže. Určitě by vyhrál,“ řekl na to Tomáš. „A vy jste se už koupali?“

„Jo, voda byla docela teplá. Jenže teď se zase ochladilo, tak si budeme muset na další koupání počkat. A co Lucka? Jak jí jde ten úkol?“

Tomáš jenom zavřel oči a chytil se za hlavu. Pak řekl jediné slovo: „Šílí.“

„Poslouchej, co kdybychom jí s tím trochu pomohli?“ navrhl Honzík.

„Ani nápad!“ vykřikl Tomáš. „Jednou jsem potřeboval, aby mně pomohla s matikou. A víš, co řekla?“ Tomáš pokrčil nos, našpulil rty, pohrdavě pohlídl hlavou a příšerně vysokým hlasem řekl: „Jseš dost velkej, tak si pomoz sám!“

Honzík se rozesmál na celé kolo.

„Takže žádná výpomoc, ať se stará, Lucifer. Dneska je vážně nějak chladno, já postavím na čaj,“ navrhl Tomáš. Napustil do skleněné konvice vodu a přinesl ji k plynovému sporáku. Pak otočil knoflíkem, zapalovačem zapálil

plotýnku, až naskočil modrý plamínek. Voda za chvíli začala vařit a vařila tak prudce, až přetekla z konvice a plamen uhasila. Ale Tomáš si toho nevšiml a šel se podívat do komory, jestli by se tam nenašlo něco dobrého na zub. Honzík se na to s obavami díval. Když babička vaří, tak modrý plamínek vždycky hoří. Také za chvilku ucítil nepříjemný zápach. Už chtěl jít hledat Tomáše, když vtom nakoukla do kuchyně Tomášova maminka.

„Jste tady nějak potichu..., co to..., tady utíká plyn!“

„Tomáš chtěl vařit čaj, ale nějak mu ten plamínek zhasl,“ soukal ze sebe rozpačitý Honzík.

Maminka rychle otočila knoflíkem nazpět a řekla: „Musíme vyvětrat. Je to tu hodně cítit.“ A otevřela okno dokořán.

Tomáš se mezitím vrátil do kuchyně.

„Tomáši, kolikrát ti mám říkat, abys dával pozor, když pouštíš plyn!“

„A co se stalo?“ nechápal Tomáš.

„Zhasl ti plamínek. Když se to stane, musíš hned otočit knoflíkem zpátky a vyvětrat. Jinak se může stát neštěstí. Běžte, kluci, do pokoje, já vám čaj uvařím a donesu i něco na mlsání,“ řekla Tomášova maminka.

Honzík s Tomášem si ještě dlouho povídali, ale příhoda s plynem vrtala Honzíkovi v hlavě.

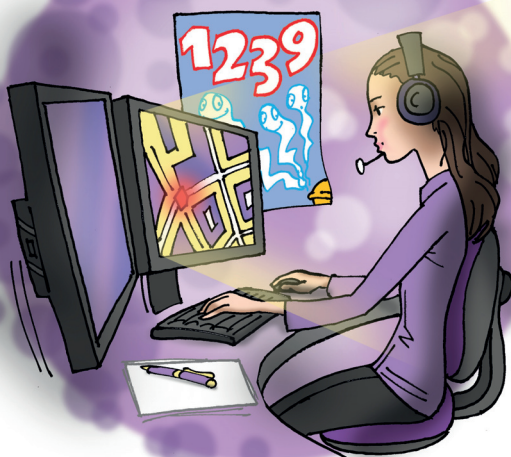
Pro zvidálky

Pokud ucítíte plyn, oznamte to neprodleně dospělé osobě, požádejte ji o pomoc při uzavření přívodu plynu, větrejte a neprodleně volejte 1239!

Na uvedeném čísle nahláste všechny úniky plynu a závady na plynoměrech.

Ohláste zde také všechny závady a poruchy na plynovodu, přípojkách a regulačních stanicích.

Pamatujte na to, že nejrychleji vyvětráte, pokud uděláte průvan – třeba tak, že otevřete okna a venkovní dveře naproti sobě.

Cítíme plyn?

„Dědo, když někde uniká plyn, je cítit takový protivný zápach, že jo?“ neda-
lo to Honzíkovi.

„Ano,“ přisvědčil dědeček, „ale zemní plyn je, Honzíku, bez zápachu, není vidět ani nemá žádnou chuť. Ten nepříjemný zápach se k zemnímu plynu úmyslně přidává, aby byl cítit, když někde uniká. Je to tzv. odorant, sirná sloučenina, která dodá plynu specifický zápach jako po zkažených vejcích. Zemní plyn je výbušný. Když se nahromadí ve větším množství, stačí pak malá jiskra a dojde k výbuchu.“

Vtom přišla do kuchyně babička a mračila se tak, až se děda s Honzou na sebe nechápavě podívali.

„Stalo se něco?“ zeptal se opatrně dědeček.

„Zahrada je plná štiplavého kouře, někdo zase něco pálí v kotli, odpad nebo něco podobného. Vůbec se tam nedá dýchat, a navíc mi načichlo i prádlo.“

„Vždyť není taková zima, aby se muselo topit,“ řekl děda.

„Valí se to z toho domu na kraji ulice. Přistěhovali se tam noví sousedé a pálí kdovíco. To jsou vážně nápady!“ brblala dál nespokojeně babička.

„Tohle je velká nezodpovědnost,“ obrátil se dědeček na Honzíka. „Nejhorší je, že si lidé mnohdy ani neuvědomují, jak tímhle jednáním škodí. Spalováním různých plastů, textilu a umělých hmot se do ovzduší dostává velké množství jedovatých látek, které mohou způsobit vážné nemoci. Přitom každý může odpad roztrždit a uložit do speciálních kontejnerů. Spalováním odpadu lidé také škodí sami sobě a svému domu. V komíně se totiž usazuje taková černá hmota; říká se jí dehet. Pokud se z komína neodstraní, může se vznítit a vznikne požár.“

„A při topení dřevem nebo uhlím také vznikají jedovaté látky?“ zjišťoval Honzík.

„Dřevo musí být suché a nesmí být napuštěné barvou nebo lakem. Z nátěrů se také uvolňují jedovaté látky. I uhlí musí být suché. Pokud je vlhké a pořádně nehoří, uvolňuje se velmi nebezpečný oxid uhelnatý a ten může způsobit otravu, když se ho někdo nadýchá. Vidiš, Honzíku, zde je velká výhoda zemního plynu: při jeho spalování se uvolňuje vodní pára a jen malé množství oxidu uhličitého, takže nezamožuje okolí jedovatými látkami.“

„Ano, všiml jsem si, jak nám z komína stoupal takový bílý obláček, hlavně v zimě to bylo dobře vidět. Tak to není kouř?“ vykulil oči Honzík.

„Ne, to je vodní pára. Komíny, které jsou připojeny k plynovému topení, mají uvnitř vložky z nerezového plechu a ty částečně vedou i nad komín. V komíně se totiž vodní pára srazí a vznikne voda. Ta potom stéká po vložkách do nádoby na dně komína. Tak je komín chráněn proti vlhkosti.“

Babička se vrátila do kuchyně a rozzlobeně řekla: „Tak jsem zase všechno prádlo strčila do pračky. Páchlo, jako bych ho přinesla z pekla.“

„Přímo od Lucifera,“ odvětil Honzík a vzpomněl si na Tomáše a Lucku. Copak ti dva asi zrovna vyvádí?

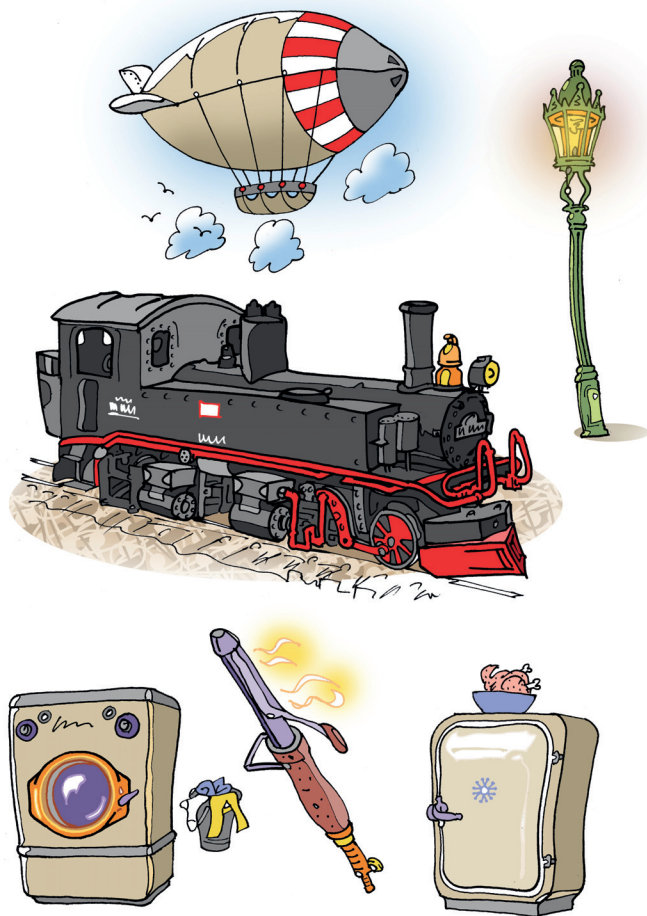

Pro zvidálky – Použití svítiplynu a zemního plynu

Jak to bylo?

Využití svítiplynu dříve:

Veřejné osvětlení – plynové lampy; plynové osvětlení v domácnostech, plynový hořák, plynový motor, topidla (plynové krby, plynová kamna, koupelňová kamna, ohříváče vody), plynový sporák, dopravní prostředky – vzducholoď, balón, autobus, tramvaj, automobil, lokomotiva; drobné plynové spotřebiče – pražička kávy, kulmy, vařiče, trouby a sporáky, chladničky, pračky, žehličky.

Jak to je?

Využití zemního plynu dnes:

Plynové sporáky, grily, trouby, kotle na přípravu teplé vody (bojler), průtokové ohřivače vody, kombinované plynové kotle (zásobník + průtokový ohřev vody), plynové infrazářiče, kogenerace, expanzní turbíny, pece (keramické vypalovací, pekařské, pro spalování odpadu), zemní plyn jako chemická surovina pro výrobu organických látek, použití v dopravě – autobusy, popelářské vozy, taxi, vysokozdvizné vozíky, rolby na zimních stadionech, nákladní a osobní automobily.

